Socialförsäkringsutskottets betänkande 1981/82:18

om förbättringar av vårdbidraget till föräldrar med handikappade barn, m. m. (prop. 1981/82:216)

Propositionen

I proposition 1981/82:216 har regeringen (socialdepartementet) föreslagit riksdagen att anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

I propositionen föreslås att en del av ett i övrigt oförändrat vårdbidrag till föräldrar med handikappade barn skall utgöra en skattefri merkostnadsersättning för de särskilda kostnader som handikappet medför för familjen. Merkostnadsersättningen föreslås utgöra 15, 32, 48 resp. 63 % av basbeloppet allt efter merkostnadernas storlek. Vidare föreslås att tidsintervallet för omprövning av vårdbidrag sänks till högst två år.

Det föreslås också att vårdbidrag skall kunna utgå när det finns flera handikappade barn i familjen även om varje barn för sig inte berättigar till vårdbidrag.

Förslag lämnas om att ferievårdbidrag skall kunna utgå även för barn som är omhändertaget för vård och vistas i annat enskilt hem genom vårdhuvudmannens försorg, när barnet tillfälligt vistas i föräldrahemmet.

För särlevande föräldrar med gemensam vårdnad om ett handikappat barn föreslås att en möjlighet införs att dela vårdbidraget mellan föräldrarna. Förslag lämnas också om att vårdbidrag skall kunna fortsätta att utgå även om föräldrarna tillfälligtvis överlämnat vården av barnet till annan.

Slutligen föreslås att vårdbidrag för handikappade barn och särskild föräldrapenning skall kunna utgå också när ett barn har mottagits för adoption men där adoptionen ännu inte genomförts.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 1983.

De i propositionen intagna lagförslagen är följande.

1 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring[1]

dels att 9 kap. 4 och 5 §§, 11 kap. 2 § samt 20 kap. 2 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 9 kap. 4 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	9 kap.
	4 §
Försäkrad förälder äger för vård av barn som ej fyllt sexton år rätt till vårdbidrag om barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp under minst sex månader är i behov av särskild tillsyn och vård. Vid bedömningen av rätt till vårdbidrag skall *jämväl* beaktas sådana *merutgifter* som uppkommer på grund av barnets sjukdom eller handikapp.	Försäkrad förälder äger för vård av barn som ej fyllt sexton år rätt till vårdbidrag om barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp under minst sex månader är i behov av särskild tillsyn och vård. Vid bedömningen av rätt till vårdbidrag skall *även* beaktas sådana *merkostnader* som uppkommer på grund av barnets sjukdom eller handikapp. *Vårdar föräldern flera handikappade barn som ej fyllt sexton år grundas bedömningen av rätten till vårdbidrag på det sammanlagda behovet av tillsyn och vård samt merkostnadernas omfattning.*
Vårdbidrag utgår allt efter tillsyns- och vårdbehovets omfattning och *merutgifternas* storlek med belopp motsvarande hel eller halv förtidspension till ensamstående jämte pensionstillskott som svarar mot pensionen.	Vårdbidrag utgår allt efter tillsyns- och vårdbehovets omfattning och *merkostnadernas* storlek med belopp motsvarande hel eller halv förtidspension till ensamstående jämte pensionstillskott som svarar mot pensionen. *Av vårdbidraget kan en viss angiven del bestämmas som ersättning för merkostnader. Denna ersättning bestäms till följande procent av basbeloppet:* *15 % om merkostnaderna uppgår till 15 men inte 32 % av basbeloppet;* *32 % om merkostnaderna uppgår till 32 men inte 48 %;*

[1] Lagen omtryckt 1982:120.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	48 % om merkostnaderna uppgår till 48 men inte 63 %; *63 % om merkostnaderna uppgår till 63 % eller däröver.*
Vårdbidrag kan begränsas till viss tid. Behovet av bidrag skall omprövas vart *tredje* år, *såvida ej* skäl *föreligga* för omprövning med *kortare* mellanrum.	*Vårdbidraget* kan begränsas till viss tid. Behovet av bidrag skall omprövas *minst* vart *annat* år, *om det inte finns* skäl för omprövning med *längre* mellanrum. *Om föräldern tillfälligt är förhindrad att vårda barnet utgår vårdbidrag under sådant avbrott som varar högst sex månader. Föreligger särskilda skäl kan vårdbidrag utgå även under ett avbrott som varar ytterligare högst sex månader.*
	4 a § *Om föräldrarna till ett barn, för vilket rätt till vårdbidrag föreligger, lever åtskilda, får de uppbära hälften av vårdbidraget vardera om båda tar del i vården om barnet.* *För uppdelning av vårdbidrag enligt första stycket krävs att föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet och att båda föräldrarna begär att bidraget delas upp.*
	5 §
Vid tillämpning av 2 och 3 §§ skall såsom blind anses den vars synförmåga, sedan ljusbrytningsfel rättats, är så nedsatt att han saknar ledsyn. Såsom gravt hörselskadad anses den som med hörapparat saknar möjlighet eller har stora svårigheter att uppfatta tal.	
Vårdas någon *i anstalt* som tillhör eller till vars drift utgår bidrag från staten, kommun eller landstingskommun, utgives icke handikappersättning eller vårdbidrag. Detsamma gäller om han vårdas utanför *anstalten* genom dess försorg. *Vistas* någon *utom anstalten utan att* vårdas genom *dess* försorg, utgives ersättning för sådan tid om denna uppgår till minst tio dagar per kvartal. Skall i sådant fall ersättning utgivas för del av kalendermånad, utgår ersättningen för varje dag med en trettiondel av månadsbeloppet och avrundas till närmaste hela krontal.	Vårdas någon *på institution* som tillhör eller till vars drift utgår bidrag från staten, kommun eller landstingskommun, utgives icke handikappersättning eller vårdbidrag. Detsamma gäller om han vårdas utanför *institutionen* genom dess försorg *eller i annat fall vårdas utanför institution och staten, kommun eller landstingskommun är huvudman för vården.* *Om någon som avses i andra stycket tillfälligt ej* vårdas genom *huvudmannens* försorg utgives ersättning för sådan tid om denna uppgår till minst tio dagar per kvar-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	tal *eller till minst tio dagar i följd.* Skall i sådant fall ersättning utgivas för del av kalendermånad, utgår ersättningen för varje dag med en trettiondel av månadsbeloppet och avrundas till närmaste hela krontal.
11 kap. 2 §[2]	
Med *inkomst av anställning* avses den lön i pengar eller naturaförmåner, i form av kost, bostad eller bil, som en försäkrad har fått såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst räknas dock inte från en och samme arbetsgivare utgiven lön som under ett år ej uppgått till femhundra kronor. I fråga om arbete som har utförts utomlands bortses vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnadskostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Såsom inkomst av anställning anses även	Med *inkomst av anställning* avses den lön i pengar eller naturaförmåner, i form av kost, bostad eller bil, som en försäkrad har fått såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst räknas dock inte från en och samme arbetsgivare utgiven lön som under ett år ej uppgått till femhundra kronor. I fråga om arbete som har utförts utomlands bortses vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnadskostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Såsom inkomst av anställning anses även
a) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,	a) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,
b) föräldrapenning,	b) föräldrapenning,
c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §,	c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §, *i den mån bidraget inte är ersättning för merkostnader,*
d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,	d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa,
e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,	e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbilning och yrkesinriktad rehabilitering i form av dagpenning,	f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i form av dagpenning,

[2] Lydelse enligt prop. 1981/82:199

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
g) timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349),	g) timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349),
h) delpension enligt lagarna (1975:380) och (1979:84) om delpensionsförsäkring,	h) delpension enligt lagarna (1975:380) och (1979:84) om delpensionsförsäkring,
i) dagpenning till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga under repetitionsutbildning, frivilliga som genomgår utbildning under krigsförbandsövning eller särskild övning inom värnpliktsutbildningen, läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring samt civilförsvarspliktiga,	i) dagpenning till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga under repetitionsutbildning, frivilliga som genomgår utbildning under krigsförbandsövning eller särskild övning inom värnpliktsutbildningen, läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring samt civilförsvarspliktiga,
j) utbildningsbidrag för doktorander.	j) utbildningsbidrag för doktorander,
k) timersättning vid grundläggande utbildning för vuxna,	k) timersättning vid grundläggande utbildning för vuxna,
l) livränta enligt 4 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av sagda lag.	l) livränta enligt 4 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av sagda lag,
m) från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar.	m) från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar.

I fråga om ersättning i pengar eller naturaförmåner som sägs i första stycket för arbete som någon utfört för någon annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tas till lön eller annan ersättning, som den försäkrade har fått från en arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, endast i fall då den försäkrade sysselsatts här i riket eller tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svenska medborgare, om svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, en svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Hänsyn skall ej heller tas till lön eller annan ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i riket eller från arbetsgivare, som tillhör sådan beskickning eller sådant konsulat och som inte är svensk medborgare. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svensk medborgare eller till den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, om en utländsk beskickning här i riket enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses såsom arbetsgivare.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

20 kap.

2 §

Vid tillämpningen av bestämmelse i 3 kap. 1 § och 4 kap. 8–10 §§, 11 kap. 6 a § samt 21 kap. 1 § om försäkrad, som sammanbor med barn, skall med barn som där sägs likställas fosterbarn.

Med förälder skall vid tillämpning av bestämmelserna i 4 kap., 9 kap. 4 § och 11 kap. 6 a § likställas den, med vilken förälder är eller varit gift eller har eller har haft barn, om de stadigvarande sammanbor.

Med förälder skall vid tillämpningen av bestämmelserna i 4 kap. 11 § och 9 kap. 4 § likställas den som med socialnämndens tillstånd har tagit emot ett utländskt barn för vård och fostran i syfte att adoptera det.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

2. I fråga om vårdbidrag som beviljats enligt äldre bestämmelser skall före utgången av år 1983 prövas i vad mån ersättning för merkostnader skall utgå enligt de nya bestämmelserna. Sådant beslut skall gälla från ingången av år 1983.

2 Förslag till
Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att 19 § samt punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

19 §[1]

Till skattepliktig inkomst enligt denna lag räknas *icke:*

vad som vid bodelning eller eljest på grund av giftorätt tillfallit make eller vad som förvärvats genom arv, testamente, fördel av oskift bo eller gåva;

vinst å icke yrkesmässig avyttring av lös egendom i andra fall än som avses i 35 § 3 eller 4 mom.;

vinst i svenskt lotteri eller vinst vid vinstdragning på här i riket utfärdade premieobligationer och ej heller sådan vinst i utländskt lotteri eller vid vinstdragning på utländska premieobligationer, som uppgår till högst 100 kronor;

ersättning, som på grund av försäkring jämlikt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring tillfallit den försäkrade, om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 6 000 kronor eller högre belopp för år eller utgör föräldrapenning, så ock sådan ersättning enligt annan lag eller särskild författning, som utgått annorledes än på grund av sjukförsäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 6 000 kronor eller högre belopp för år, ävensom ersättning, vilken vid sjukdom eller olycksfall tillfallit någon på grund av annan försäkring, som icke tagits i samband med tjänst, dock att till skattepliktig inkomst räknas ersättning i form av pension eller i form av livränta i den mån livräntan är skattepliktig enligt 32 § 1 eller 2 mom., så ock ersättning som utgår på grund av trafikförsäkring eller, med nedan angivet undantag, annan ansvarighetsförsäkring eller på grund av skadeståndsförsäkring och avser förlorad inkomst av skattepliktig natur;

ersättning på grund av ansvarighetsförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer till den del ersättningen utgår under de första trettio dagarna av den tid den skadade är arbetsoförmögen och beräknas så att ersättningen uppgår för insjuknandedagen till högst 30 kronor och för övriga dagar till högst 6 kronor för dag;

belopp, som till följd av försäkringsfall eller återköp av försäkringen utgått på grund av kapitalförsäkring;

försäkringsersättning eller annan ersättning för skada på egendom, dock att skatteplikt föreligger dels i den mån ersättningen avser driftbyggnad på jordbruksfastighet, byggnad på fastighet som avses i 24 § 1 mom., byggnad som är avsedd för användning i ägarens rörelse eller sådan del av värdet av markanläggning som får dras av genom årliga värdeminskningsavdrag, dels i den mån köpeskilling, som skulle ha influtit om den försäkrade eller skadade egendomen i stället hade sålts, hade varit att hänföra till intäkt av fastighet

[1] Senaste lydelse 1981:388.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

eller av rörelse och dels i den mån ersättningen eljest motsvarar skattepliktig intäkt av eller avdragsgill omkostnad för fastighet eller rörelse;

vinstandel, återbäring eller premieåterbetalning, som utgått på grund av annan personförsäkring än pensionsförsäkring eller sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring som tagits i samband med tjänst, samt vinstandel, som utgått på grund av skadeförsäkring, och premieåterbetalning på grund av skadeförsäkring, för vilken rätt till avdrag för premie icke förelegat;

ersättning jämlikt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 6 000 kronor eller högre belopp för år;

periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt, i den mån givaren enligt 20 § eller punkt 5 av anvisningarna till 46 § icke är berättigad till avdrag för utgivet belopp;

stipendier till studerande vid undervisningsanstalter eller eljest avsedda för mottagarens utbildning;

studiestöd enligt 2, 3 eller 4 kap. studiestödslagen (1973:349), internatbidrag, återbetalningspliktiga studiemedel och resekostnadsersättning enligt 6 och 7 kap, samma lag samt sådant särskilt bidrag vilket enligt av regeringen eller statlig myndighet meddelade bestämmelser utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådant bidrag likställda, och äger i följd härav den bidragsberättigade icke göra avdrag för kostnader som avsetts skola bestridas med bidrag av förevarande slag;

allmänt barnbidrag;

lön eller annan gottgörelse, för vilken skall erläggas skatt enligt lagen (1958:295) om sjömansskatt;

kontantunderstöd, som utgives av arbetslöshetsnämnd med bidrag av statsmedel;

handikappersättning enligt 9 kap. lagen om allmän försäkring, *så ock* hemsjukvårdsbidrag, som utgår av kommunala eller landstingskommunala medel till den vårdbehövande;

handikappersättning enligt 9 kap. *2 och 3 §§* lagen om allmän försäkring, *sådan del av vårdbidrag enligt 9 kap. 4 § samma lag som utgör ersättning för merkostnader samt* hemsjukvårdsbidrag, som utgår av kommunala eller landstingskommunala medel till den vårdbehövande;

kommunalt bostadstillägg enligt lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension;

kommunalt bostadstillägg till handikappade;

bostadsbidrag som avses i förordningen (1976:263) om statliga bostadsbidrag till barnfamiljer, förordningen (1976:262) om statskommunala bostadsbidrag eller förordningen (1977:392) om statskommunala bostadsbidrag till vissa folkpensionärer m.fl.;

sådan gottgörelse för utgift eller kostnad som arbetsgivare uppburit från personalstiftelse ur medel, för vilka avdrag icke medgivits vid taxering, vid första tillfälle dylika medel finnas i stiftelsen;

gottgörelse som arbetsgivare uppburit från pensionsstiftelse, till den del stiftelsen ej ägt andra medel för att lämna gottgörelsen än sådana för vilka avdrag icke åtnjutits vid avsättning till stiftelsen;

kompensation av staten för bensinskatt på bensin som förbrukats vid yrkesmässig användning av motorsåg;

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

intäkter av försäljning av vilt växande bär och svampar som den skattskyldige själv plockat till den del intäkterna under ett beskattningsår inte överstiger 5 000 kronor, såvida intäkterna inte kan hänföras till rörelse som den skattskyldige driver eller utgör lön eller liknande förmån.

Beträffande vissa försäkringsbelopp som utgår till lantbrukare m. fl. gäller särskilda bestämmelser i punkt 16 av anvisningarna till 21 §.

(Se vidare anvisningarna.)

Anvisningar
till 32 §

12.[2] Sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om sjukpenningen grundas på inkomst, som hänför sig till tjänst och för sig eller tillsammans med annan sjukpenninggrundande inkomst uppgår till 6 000 kronor eller högre belopp för år. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättningar också ersättning enligt lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

Föräldrapenning och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring *utgöra* skattepliktig intäkt av tjänst.	Föräldrapenning och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring *utgör* skattepliktig intäkt av tjänst, *dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.*

Timstudiestöd, inkomstbidrag och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander och timersättning vid grundläggande utbildning för vuxna räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa och kontant arbetsmarknadsstöd räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Detsamma gäller dagpenning och stimulansbidrag, vilka enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgå till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådana bidrag likställda.

Denna lag träder i kraft den 1 j anuari 1983 och tillämpas första gången vid 1984 års taxering.

[2] Senaste lydelse 1979:1157.

Motioner

Två motioner har väckts med anledning av proposition 1981/82:216.

I motion 1981/82:2541 av Rune Gustavsson m. fl. (c, s, m) hemställs att riksdagen beslutar dels att den lägre nivån för den skattefria delen av vårdbidraget som avser ersättning för merkostnader sätts till 10 % av basbeloppet, dels att tiden under vilken en förälder tillfälligt kan överlåta den faktiska vården av ett handikappat barn till någon annan utan att vårdbidraget dras in fastställs till ett år med en möjlighet till omprövning om särskilda skäl föreligger.

I motion 1981/82:2542 av Eivor Marklund m. fl. (vpk) hemställs

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om ny ersättningsnivå, innebärande att även 25 % av förtidspension skall kunna utgå som vårdbidrag,

2. att riksdagen uttalar att en större generositet bör tillämpas vad gäller vårdbidrag till föräldrar med små handikappade barn och hemställer hos regeringen om åtgärder i enlighet härmed.

Utskottet

För vård av barn under 16 år som på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp under minst sex månader är i behov av särskild tillsyn och vård kan förälder uppbära vårdbidrag. Förmånen utgör en fristående folkpensionsförmån och kan utgå med belopp motsvarande hel eller halv förtidspension jämte pensionstillskott (f. n. 32 930 resp. 16 465 kr.). Vårdbidraget är skattepliktig och pensionsgrundande inkomst för föräldern.

Vårdbidraget infördes den 1 januari 1974 som en ersättning för det merarbete barnets sjukdom eller handikapp föranleder. Fr. o. m. den 1 juli 1975 ändrades bestämmelserna så att även andra merkostnader än sådana som kan hänföras till tillsyns- och vårdbehovet räknades in vid bedömning av rätten till vårdbidrag. Samtidigt infördes rätt till halvt vårdbidrag.

Anhörigvårdskommittén fick år 1980 i uppdrag att bl. a. pröva om vårdbidragets syfte bättre kunde tillgodoses om stödet delades upp på ett bidrag som tog sikte på barnets särskilda vårdbehov och ett bidrag till särskilda merkostnader till följd av handikappet.

Kommittén har lagt fram dels två modeller för vårdbidragets utveckling på längre sikt, dels ett förslag till mera begränsade konkreta ändringar av reglerna för vårdbidraget, vilka kan genomföras även på kort sikt.

De långsiktiga modellerna för vårdbidrag innebär *antingen* att vårdbidraget delas upp på ett särskilt vårdbidrag för förälderns arbetsinsats och en fristående ersättning för merkostnader *eller* att vårdbidraget bibehålls

som ett sammanhållet bidrag, inom vilket ersättning för arbetsinsats resp. merkostnader kan särskiljas och kompletteras med en ny lägre nivå om ett fjärdedels bidrag. På grund av de relativt stora kostnadsökningar dessa båda modeller skulle föranleda ansåg kommittén att de f. n. inte kunde realiseras. Kommitténs förslag om en omedelbar förbättring utformades i stället så att det inom ramen för nuvarande vårdbidrag beräknas en skattefri merkostnadsdel, som beroende på merkostnadernas storlek kan uppgå till 10, 20, 30, 40, 50 eller 60 % av basbeloppet.

I propositionen förordas att en skattefri merkostnadsdel beräknas men att nivåerna för merkostnadsdelen utformas efter mönster från handikappersättningen. Utöver de nivåer, 32, 48 och 63 % av basbeloppet, som finns inom denna ersättningsform, föreslås i propositionen en fjärde nivå om 15 % av basbeloppet. Merkostnaderna skall dock, till skillnad från vad som tillämpas för handikappersättningen, uppgå till lägst det belopp som resp. nivå innebär.

Utskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig i frågan. Yttrandet är fogat som bilaga till betänkandet. Skatteutskottet anser att propositionens förslag utgör en från administrativ synpunkt lämplig lösning och har ingen erinran mot propositionen.

I motion 2541 av Rune Gustavsson m. fl. framhålls att kommitténs förslag om en fingraderad ersättning för merkostnader var motiverad av att så nära som möjligt följa de faktiska merkostnader som en familj kan ha och att förhindra alltför stora tröskeleffekter. Förslaget om en nedre ersättningsnivå på 10 % utgick från att flertalet vårdbidragsmottagare skulle kunna erhålla den skattefria merkostnadsdelen. Kommittén hade, anför motionärerna, beräknat att endast 3 000 av ca 13 600 bidragsberättigade skulle gå miste om skattefrihet för en merkostnadsdel vid en lägsta nivå om 10 % av basbeloppet, medan motsvarande antal skulle bli 5 000 bidragsmottagare vid en lägsta nivå av 15 % av basbeloppet. Motionärerna begär därför att ytterligare en nivå om 10 % av basbeloppet införs vad gäller merkostnadsdelen.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att det är önskvärt att man så långt möjligt samordnar nivåerna för den skattefria merkostnadsersättningen med handikappersättningens nivåer. Utskottet anser också att man av bl. a. administrativa skäl inte bör ha ett alltför fingraderat system.

Propositionens förslag om fyra ersättningsnivåer, varav den lägsta om 15 % av basbeloppet, synes väl avvägt och det finns enligt utskottets mening inte tillräckliga motiv för ytterligare en lägre ersättningsnivå. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion 2541 i nu behandlad del.

Propositionens förslag har även i ett annat hänseende mött kritik i motion 2541. I propositionen föreslås att förälder som tillfälligt är förhindrad att vårda barnet skall få behålla vårdbidraget under en tidrymd av högst sex månader. Om särskilda skäl föreligger skall vårdbidraget dock

kunna behållas ytterligare sex månader. Motionärerna anser att huvudregeln bör vara att vårdbidraget i de nämnda situationerna får behållas ett år. Rätten till vårdbidrag skall dock kunna omprövas om särskilda skäl föranleder detta.

Utskottet anser det tillfredsställande att en lagfäst möjlighet införs för en förälder att få behålla vårdbidraget även om vården av barnet tillfälligt överlåtits till en annan person. Tiden härför har i propositionen begränsats till — som en huvudregel — sex månader för att markera att barnets vistelse utanför hemmet skall vara av tillfällig karaktär och att föräldern även under denna tid skall ha huvudansvaret för barnets vård. Departementschefen framhåller i propositionen att en omprövning av tidsgränsen kan aktualiseras när det finns en tids erfarenhet kring den praktiska tillämpningen av den nya regeln. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att det finns möjlighet till förlängning av rätten att behålla vårdbidraget om särskilda skäl föreligger har utskottet inte någon erinran mot propositionens förslag. Utskottet förutsätter härvid att särskilda skäl anses föreligga om t. ex. barnet går i särskild skola på annan ort och genom föräldrarnas försorg bor hos annan person under den tid läsåret pågår.

Det anförda innebär att utskottet avstyrker bifall till motion 2541 även i nu behandlad del.

Propositionen innehåller också förslag om att vårdbidraget skall omprövas minst vartannat år i stället för som nu i regel vart tredje år, att rätten till vårdbidrag skall bedömas med hänsyn till familjens totala situation, när det finns mer än ett handikappat barn i familjen och att föräldrar som lever åtskilda men har gemensam vårdnad skall kunna dela vårdbidraget lika mellan sig. Vidare föreslås en ändring av föräldrabegreppet såvitt gäller rätten till vårdbidrag och särskild föräldrapenning. Ändringen innebär att med förälder likställs den som med socialnämndens tillstånd tagit emot ett utländskt barn för vård och fostran i syfte att adoptera det. Slutligen innehåller propositionen förslag om förbättringar av rätten till ferievårdbidrag.

Utskottet biträder förslagen, som inte föranlett några motionsyrkanden.

Med anledning av propositionen har väckts ytterligare en motion, 2542 av Eivor Marklund m. fl. Motionärerna vill att riksdagen skall begära förslag om att även ett fjärdedels vårdbidrag skall kunna utgå. De anför i denna fråga att det finns grupper av barn, främst allergiker och diabetiker, vars handikapp i dag inte berättigar till vårdbidrag eftersom merkostnaderna inte är tillräckligt stora. Det har emellertid, enligt motionärerna, visat sig att såväl olika allergier som diabetes kan medföra stora kostnader som kan vara svåra att belägga. Det är därför angeläget att man inför ytterligare en bidragsnivå. I motionen begärs vidare ett uttalande av riksdagen om att större generositet bör tillämpas vad gäller vårdbidrag till föräldrar med små handikappade barn. Enligt motionärerna föreligger alltför stor restriktivitet när det gäller att bevilja vårdbidrag i dessa fall.

Såsom inledningsvis nämnts innebar en av anhörigvårdskommitténs föreslagna modeller för vårdbidragets utveckling på sikt att vårdbidraget skulle kompletteras med en ny lägre nivå om ett fjärdedels bidrag. Kommittén ansåg emellertid att detta f. n. inte kunde realiseras av kostnadsskäl. Utskottet avstyrker av samma skäl bifall till motion 2542 i motsvarande del.

Vad sedan gäller frågan om att bevilja vårdbidrag till föräldrar med små handikappade barn vill utskottet hänvisa till de tillämpningsanvisningar som riksförsäkringsverket har utfärdat i cirkulär 9/1975. I cirkuläret sägs bl. a.:

"De behov av vård och tillsyn som skall beaktas är sådana som *går utöver dem som föreligger hos ett normalt utvecklat barn i motsvarande ålder*. Detta innebär att utrymmet för tillämpningen av bestämmelsen blir mindre när det gäller barn i späd ålder som ju kräver tillsyn och vård även om de är friska. Någon generell nedre åldersgräns tillämpas inte utan allvarliga handikapp kan medföra rätt till vårdbidrag redan under första levnadsåret."

Anhörigvårdskommittén har i sitt betänkande uttalat att mycket små barn alltid har omfattande tillsynsbehov även om de är friska, varför helt vårdbidrag inte kan utgå enbart för att kompensera tillsynsbehovet för små barn, utan i dessa fall måste större krav ställas på särskilda insatser i form av t. ex. träning eller stimulerande åtgärder. Utskottet, som inte anser att det finns skäl till annan bedömning av barnets tillsyns- och vårdbehov, vill i anslutning till det anförda erinra om att man vid tillämpningen även beaktar alla slags merkostnader som hänför sig till barnets handikapp eller sjukdom. Utskottet anser inte att motion 2542 i nu behandlad del påkallar någon riksdagens åtgärd.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *merkostnadsnivå och tiden för vårdbidrag vid hinder att vårda barnet*
   att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:216 och med avslag på motion 1981/82:2541 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring såvitt avser ändrad lydelse av 9 kap. 4 §,
2. beträffande *fjärdedels vårdbidrag*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:2542 yrkande 1,
3. beträffande *vårdbidrag till små handikappade barn*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:2542 yrkande 2,
4. beträffande *lagförslagen i övrigt*
   att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:216 antar de i propositionen framlagda förslagen till

a) lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i de delar som inte berörts under moment 1 ovan,
b) lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

Stockholm den 26 maj 1982

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Maj Pehrsson (c), Helge Karlsson (s), Doris Håvik (s), Allan Åkerlind (m), Börje Nilsson (s), Gösta Andersson (c), Gullan Lindblad (m), Ulla Johansson (s), Arne Lindberg (c), Nils-Olof Gustafsson (s), Åke Persson (fp), Ingegerd Elm (s) och Bibi Rosengren (c).

Reservation

Allan Åkerlind (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Enligt de bedömningar anhörigvårdskommittén gjorde när det gäller merkostnader för barn med handikapp framkom att för ett stort flertal ligger merkostnaderna kring det belopp som en 10-procentsnivå innebär. Propositionens förslag om en lägsta merkostnadsnivå om 15 % medför att ca 5 000 vårdbidragsmottagare ställs utanför möjligheten till skattefrihet för merkostnader. För att det föreslagna ekonomiska stödet skall tillkomma flertalet bidragsmottagare anser utskottet att förslaget i motion 2541 om ytterligare en merkostnadsnivå om 10 % utöver propositionens förslag om nivåer bör genomföras.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det tillfredsställande att en lagfäst möjlighet införs för en förälder att få behålla vårdbidraget även om vården av barnet tillfälligt överlåtits till en annan person. Enligt utskottets uppfattning innebär emellertid den i propositionen föreslagna begränsningen av tiden härför, sex månader med förlängning under högst ytterligare sex månader, att det blir svårare för en förälder att själv lösa frågan om var barnet tillfälligt skall placeras än med den tidsgräns som föreslagits i motion 2541. Med en alltför snäv tidsgräns kan det enda alternativ som ges när föräldrarna är förhindrade att vårda barnet vara institutionsvård.

Utskottet biträder följaktligen förslaget i motion 2541 om att den tid under vilken förälder tillfälligt kan överlåta den faktiska vården av ett handikappat barn till någon annan utan att vårdbidraget dras in fastställs till ett år med möjlighet till omprövning om särskilda skäl föreligger.

dels att utskottet under moment 1 bort hemställa:

1. *beträffande merkostnadsnivå och tiden för vårdbidrag vid hinder att vårda barnet*
   att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2541 och med anledning av proposition 1981/82:216 antar följande såsom Reservantens förslag betecknade lydelse av 9 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring

Propositionens förslag	*Reservantens förslag*
9 kap. 4 §	
Försäkrad förälder äger för vård av barn som ej fyllt sexton år rätt till v å r d b i d r a g om barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp under minst sex månader är i behov av särskild tillsyn och vård. Vid bedömningen av rätt till vårdbidrag skall även beaktas sådana merkostnader som uppkommer på grund av barnets sjukdom eller handikapp. Vårdar föräldern flera handikappade barn som ej fyllt sexton år grundas bedömningen av rätten till vårdbidrag på det sammanlagda behovet av tillsyn och vård samt merkostnadernas omfattning.	
Vårdbidrag utgår allt efter tillsyns- och vårdbehovets omfattning och merkostnadernas storlek med belopp motsvarande hel eller halv förtidspension till ensamstående jämte pensionstillskott som svarar mot pensionen.	
Av vårdbidraget kan en viss angiven del bestämmas som ersättning för merkostnader. Denna ersättning bestäms till följande procent av basbeloppet: 15 % om merkostnaderna uppgår till 15 men inte 32 % av basbeloppet; 32 % om merkostnaderna uppgår till 32 men inte 48 %; 48 % om merkostnaderna uppgår till 48 men inte 63 %; 63 % om merkostnaderna uppgår till 63 % eller däröver.	Av vårdbidraget kan en viss angiven del bestämmas som ersättning för merkostnader. Denna ersättning bestäms till följande procent av basbeloppet: *10 % om merkostnaderna uppgår till 10 men inte 15 % av basbeloppet;* 15 % om merkostnaderna uppgår till 15 men inte 32 % av basbeloppet; 32 % om merkostnaderna uppgår till 32 men inte 48 %; 48 % om merkostnaderna uppgår till 48 men inte 63 %; 63 % om merkostnaderna uppgår till 63 % eller däröver.
Vårdbidraget kan begränsas till viss tid. Behovet av bidrag skall omprövas minst vart annat år, om det inte finns skäl för omprövning med längre mellanrum.	

Propositionens förslag

Om föräldern tillfälligt är förhindrad att vårda barnet utgår vårdbidrag under sådant avbrott som varar högst *sex månader.* Föreligger särskilda skäl kan vårdbidrag utgå även under ett avbrott som varar *ytterligare högst sex månader.*

Reservantens förslag

Om föräldern tillfälligt är förhindrad att vårda barnet utgår vårdbidrag under sådant avbrott som varar högst *ett år.* Föreligger särskilda skäl kan vårdbidrag utgå även under ett avbrott som varar *längre tid än ett år.*

Bilaga

Skatteutskottets yttrande

1981/82:11 y

över proposition 1981/82:216 om förbättringar av vårdbidraget till föräldrar med handikappade barn

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet har berett skatteutskottet tillfälle yttra sig över proposition 1981/82:216 jämte motioner.

Frågan om att införa ett avdrag från vårdbidraget inom den allmänna försäkringen för kostnader för barns handikapp har vid upprepade tillfällen prövats av skatteutskottet. Utskottet har därvid uttalat att man i möjligaste mån bör förbättra och underlätta situationen för handikappade barn och deras vårdnadshavare men att sådana förbättringar bör åstadkommas genom en fortsatt utbyggnad av det direkta stödet till de handikappade och deras familjer och inte genom en svårbedömbar avdragsrätt vid beskattningen.

Skatteutskottet vidhåller i princip denna uppfattning.

Genom förslaget i propositionen undantas ersättningsdelen från beskattning, och kostnadsberäkningarna skall göras av den myndighet som har att bedöma rätten till vårdbidrag. De praktiska invändningar som skatteutskottet tidigare framfört mot att medge avdrag vid taxeringen för kostnader för barns handikapp har härigenom bortfallit.

Av de i propositionen föreslagna fyra nivåerna för merkostnadsersättningen har tre anpassats till de nivåer för handikappersättningen som gäller fr. o. m. den 1 juli i år, vilket förefaller utskottet vara en från administrativ synpunkt lämplig lösning.

Skatteutskottet har således – från de synpunkter utskottet har att företräda – inte någon erinran mot propositionen.

Stockholm 19 maj 1982

På skatteutskottets vägnar
ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Valter Kristenson (s), Rune Carlstein (s), Tage Sundkvist (c), Bo Lundgren (m), Curt Boström (s), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Anita Johansson (s), Bernt Ekinge (fp), Arne Gadd (s), Arne Svensson (m) och Erling Bager (fp).